

Dorota KAMUDA¹
Małgorzata TRYBUS²

STRAŻ GRANICZNA I JEJ ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ – ZARYS PROBLEMATYKI

Prezentowany artykuł poświęcony jest Straży Granicznej będącej jedną z wyspecjalizowanych jednostek zajmujących się ochroną bezpieczeństwa narodowego. W pierwszej części przybliżono znaczenie pojęć: bezpieczeństwo (utożsamiane zazwyczaj ze stanem spokoju, brakiem zagrożeń) oraz bezpieczeństwo państwa (oznaczające zdolność władz i narodu do ochrony ich wartości). W dalszej kolejności przedstawiono genezę Straży Granicznej, jej organizację oraz zadania. Uwagi dotyczące genezy Straży Granicznej mają na celu zaprezentowanie działających w okresie II Rzeczypospolitej Korpusu Ochrony Pogranicza oraz Straży Granicznej, a także powołanych w 1945 roku Wojsk Ochrony Pogranicza. Do głównych zadań tych formacji należało zapobieganie i zwalczanie przestępczości granicznej, a także zapewnienie w pasie granicznym bezpieczeństwa i porządku publicznego. W części opracowania dotyczącej organizacji Straży Granicznej przedstawiono jej strukturę organizacyjną z uwzględnieniem modyfikacji wynikających z realizacji postanowień przyjętych w *Założeniach wieloletniej koncepcji funkcjonowania Straży Granicznej na lata 2009 – 2015*. Rozważania poświęcone zadaniom koncentrują się na zadaniach wskazanych w ustawie o Straży Granicznej. Straż Graniczna jako jednolita umundurowana i uzbrojona formacja o charakterze policyjnym powołana została przede wszystkim do ochrony granicy państwowej na lądzie i morzu oraz do organizowania i dokonywania kontroli ruchu granicznego. Ochrona granicy państwowej polega na eliminowaniu przypadków bezprawnego jej przekraczania przez osoby i środki transportu oraz przemieszczania towarów. Z kolei kontrola ruchu granicznego związana jest z przeprowadzaniem czynności ustalania legalności przekraczania granicy państwowej. W katalogu obowiązków Straży Granicznej te zadania wysuwają się na pierwszy plan. Ich realizacja jest główną misją tej formacji, a jednocześnie wykonywanie tych kluczowych zadań odgrywa istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa narodowego.

Słowa kluczowe : Straż Graniczna, bezpieczeństwo narodowe, zadania Straży Granicznej.

1. WPROWADZENIE

Za jedną z największych wartości społeczeństw, narodów czy też państw, uznać należy ich bezpieczeństwo. Pojęcie to utożsamiane jest zazwyczaj z brakiem zagrożenia, stanem

¹ Dr Dorota Kamuda, Katedra Prawa i Administracji, Wydział Zarządzania, Politechnika Rzeszowska, Rzeszów, al. Powstańców Warszawy 6, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 8524442, autor korespondencyjny: e-mail: dkamuda@prz.edu.pl

² Dr Małgorzata Trybus, Zakład Prawa Karnego i Postępowania Karnego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.

spokoju czy też pewności eliminacji niebezpieczeństw. Każdy, zarówno jednostka, jak i bardziej lub mniej zorganizowana grupa społeczna, odczuwa potrzebę gwarancji bezpieczeństwa.

W literaturze termin „bezpieczeństwo” jest definiowany między innymi jako zdolność do kreatywnej aktywności podmiotu. To holistyczna i dynamiczna sytuacja obiektywna, cechująca się brakiem zagrożeń, która jest subiektywnie odbierana przez jednostki lub grupy społeczne³. Współcześnie jest ono postrzegane nie tylko jako stan ale także jako proces, czyli trwająca nieprzerwanie działalność pojedynczych osób, społeczności lokalnych, państw a także organizacji międzynarodowych w tworzeniu pożądanego stanu bezpieczeństwa⁴. O bezpieczeństwie można mówić zarówno w znaczeniu pozytywnym, jak i negatywnym. Postrzeganie bezpieczeństwa wyłącznie jako konieczności zapewnienia przetrwania danemu podmiotowi (rozumienie negatywne) obecnie uznawane jest za niewystarczające. Poprzez uzupełnienie tak definiowanego bezpieczeństwa o element w postaci swobody rozwoju danego podmiotu, uzyskujemy pełniejszy obraz, definicję całościową (rozumienie pozytywne)⁵.

W ramach nauk których przedmiotem zainteresowania jest szeroko rozumiane bezpieczeństwo, prowadzone analizy bezpieczeństwa dokonywane są zazwyczaj przy uwzględnieniu kryteriów, pozwalających na wyodrębnienie poszczególnych jego rodzajów. Ich katalog jest bardzo obszerny. Wśród zajmujących czołowe miejsce z reguły wymieniane są: bezpieczeństwo państwa, bezpieczeństwo międzynarodowe oraz bezpieczeństwo jednostki. Ich rozróżnienie przeprowadza się na podstawie kryterium podmiotowego.

Termin „bezpieczeństwo państwa” odnoszony jest do poszczególnych państw – suwerennych organizacji politycznych, także do ich społeczeństw oraz narodów. Jest on utożsamiany ze zdolnością władz i narodu do ochrony jego wewnętrznych wartości⁶. Można także powiedzieć, że jest to stan, w którym dane państwo jest wolne od zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych. Bezpieczeństwo państwa jest również traktowane jako element jego bytu i rozwoju określony stosunkiem potencjału obronnego do skali zagrożeń⁷. Ów rodzaj bezpieczeństwa uznaje się za tożsamy z bezpieczeństwem narodowym. Sięgając do *Strategii Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, przyjętej uchwałą Rady Ministrów 9 kwietnia 2013 r., znajdziemy tam definicję bezpieczeństwa narodowego. Rozumiane jest ono jako zdolność państwa i jego społeczeństwa do zapewnienia warunków jego istnienia i rozwoju, integralności terytorialnej, niezależności politycznej, stabilności wewnętrznej oraz jakości życia⁸. Jak zauważono, ową zdolność kształtują działania prowadzące się do wykorzystywania zaistniałych szans, podejmowania wyzwań, minimalizowania ryzyka, a

³L. F. Korzeniowski, *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*, Warszawa 2012, s. 77.

⁴Por. A. Wawrzusiszyn, *Wybrane problemy transgranicznego bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 2012, s. 22.

⁵*Ibidem*; T. Franczyk, *Pojęcie bezpieczeństwa i jego rozumienie*, Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej, 2006, nr 4, s. 30.

⁶J. Zając, *Bezpieczeństwo państwa* [w:], *Bezpieczeństwo państwa. Wybrane problemy*, red. K. A. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Warszawa 2009, s. 18.

⁷J. Zubek, *Doktryny bezpieczeństwa, Studium*, Warszawa 1991, s. 7.

⁸*Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, www.mon.gov.pl.

także eliminowania zagrożeń zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Aktywność ta ma zapewnić trwanie, tożsamość, funkcjonowanie oraz swobody rozwojowe państwa i narodu⁹. Warto zauważyć, że w przytaczanych definicjach bezpieczeństwa państwa (narodowego), wśród wskazywanych zagrożeń, z reguły wymienia się zagrożenia wewnętrzne oraz zewnętrzne. Rozróżnienie to stało się podstawą do wyodrębnienia bezpieczeństwa wewnętrznego oraz bezpieczeństwa zewnętrznego. Eliminacja niebezpieczeństw grożących ze strony innych podmiotów (państw, narodów) odnosi się do bezpieczeństwa zewnętrznego. Zgodnie z postanowieniami przyjętymi w *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 roku*: „Obowiązkiem państwa jest konsekwentne zabieganie o tworzenie jak najkorzystniejszego międzynarodowego otoczenia kraju i umacnianie jego międzynarodowej pozycji, wizerunku i prestiżu. [...]. W wymiarze globalnym, głównym zadaniem jest rozwój przyjaznych stosunków z partnerami i przeciwdziałanie negatywnym skutkom konfliktów, dysproporcji rozwojowych i naruszeń międzynarodowego porządku prawnego”¹⁰. Z kolei zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego w państwie wiąże się z ochroną: porządku konstytucyjnego, życia i zdrowia obywateli, majątku narodowego przed niebezpieczeństwami wywołanymi działaniem sił przyrody (wybuch wulkanu, trzęsienie ziemi, powódź) lub człowieka (terroryzm, korupcja, przestępczość zorganizowana, wojny, podboje)¹¹. Jak przyjęto w wymienionej *Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, w dziedzinie bezpieczeństwa wewnętrznego, nadrzędnym celem działań państwa jest utrzymanie zdolności do reagowania – odpowiednio do zaistniałej sytuacji – w wypadku wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego¹².

Zapobieganie i zwalczanie zjawisk stwarzających zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski zostało powierzone organom i instytucjom mającym często charakter wyspecjalizowanych jednostek. Ochroną bezpieczeństwa narodowego we wszystkich jego aspektach zajmują się między innymi: Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne, Służba Wywiadu Wojskowego, Siły Zbrojne, Policja, Żandarmeria Wojskowa, Inspekcja Transportu Drogowego, Służba Więzienna, Straż Graniczna.

2. STRAŻ GRANICZNA – ORGANIZACJA I ZADANIA

Straż Graniczna to jednolita, umundurowana i uzbrojona formacja. Powołana została na mocy „Ustawy z 12 października 1990 r. o Straży Granicznej”¹³. Nowo powstała służba o charakterze policyjnym swoje funkcjonowanie rozpoczęła 16 maja 1991 r. Dzień ten był również dniem, w którym formalnie zakończono rozformowanie Wojsk Ochrony Pogranicza. W świetle wymienionej ustawy Straży Granicznej powierzona została ochrona granicy państwowej na lądzie i morzu oraz kontrola ruchu granicznego. Ochrona granicy państwowej niewątpliwie stanowi jedno z kluczowych zadań w zapewnieniu bezpieczeństwa narodowego.

Zarówno Straż Graniczna, jak i zastąpione przez nią Wojska Ochrony Pogranicza to nie jedyne formacje wykonujące w naszym kraju w ostatnich stu latach to zadanie. Po odzyskaniu niepodległości na ziemiach odradzającego się państwa polskiego pierwsze

⁹*Ibidem*.

¹⁰*Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 r.*, www.mon.gov.pl.

¹¹Por. A. Korcz, *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP*, www.adamkorcz.w.interia.pl/wewn.pdf, s. 12.

¹²*Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 r.*

¹³Dz.U. 2011r., nr 116, poz. 675 t.j. ze zm.

formacje graniczne powołano już w 1918 roku¹⁴. W okresie kształtowania się nowych granic, ich ochrona warunkująca stabilizację wewnętrzną kraju oraz poprawę jego bezpieczeństwa, była głównym problemem. Charakter, zadania i nazwy służb granicznych, w początkowym okresie istnienia II Rzeczypospolitej zmieniały się w zależności od przebiegu procesu tworzenia się granic, oraz sytuacji w kraju i w państwach ościennych¹⁵. Ostatecznie wypracowano zasadniczo dwa różne systemy zabezpieczania granic. Wymienić tutaj należy przede wszystkim Korpus Ochrony Pogranicza oraz Straż Graniczną. Pierwszy z nich utworzono w 1924 r. Podlegał on dwóm resortom: Ministerstwu Spraw Wojskowych (między innymi pod względem personalnym) oraz Ministerstwu Spraw Wewnętrznych (między innymi pod względem ochrony granicy). Stojącemu na jego czele dowództwu podlegało sześć brygad. W ich skład wchodziły bataliony i szwadrony kawalerii. Formacji tej powierzono głównie ochronę wschodniego i północno-wschodniego odcinka granicy. Do jej podstawowych zadań należało: niedopuszczenie do nielegalnych przekroczeń granicy, zwalczanie przemytu i wykroczeń skarbowych, ochrona znaków i urządzeń granicznych, współpraca z wojskiem w dziedzinie obronności państwa¹⁶. Straż Graniczna została powołana w 1928 r. Strukturę tej formacji tworzyły: inspektoraty okręgowe i graniczne, komisariaty oraz placówki graniczne. Wśród zadań, jakie jej powierzono, wymienić można przykładowo: zwalczanie nielegalnego przekraczania granicy, nielegalnego ruchu towarowego i osobowego na wodach granicznych, ochronę bezpieczeństwa publicznego, zapobieganie zagrożeniom interesów państwa¹⁷.

Po zakończeniu II wojny światowej, początkowo zabezpieczenie granic należało do oddziałów wojskowych. Rozkazem Naczelnego Dowódcy Wojska Polskiego 13 września 1945 roku powołano Wojska Ochrony Pogranicza. Do głównych zadań tej formacji należało: zapobieganie i zwalczanie przestępczości granicznej oraz zapewnienie w pasie granicznym bezpieczeństwa i porządku publicznego. Wojska Ochrony Pogranicza, mimo licznych reorganizacji, przez cały okres swego istnienia stanowiły formację typowo wojskową. Ich likwidacja była podyktowana zmianami społeczno-politycznymi, jakie zaszły w naszym kraju pod koniec XX wieku¹⁸. W zaistniałej rzeczywistości w wyniku przeprowadzonej reformy utworzono formację policyjno-administracyjną, zgodnie z założeniami, zdolną poradzić sobie z nowymi wyzwaniami w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony granic. Powołana Straż Graniczna nazwą nawiązywała do tradycji służb granicznych okresu międzywojennego. Z kolei jej struktura organizacyjna w znacznym stopniu pokrywała się ze strukturą Wojsk Ochrony Pogranicza, po których adaptowano obiekty koszarowe oraz administracyjne¹⁹.

¹⁴Szerzej na ten temat: A. Pyrkosz, D. Tokarczyk, *Pierwsze formacje graniczne Polski niepodległej*, Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej 2008, nr 2.

¹⁵<http://www.bieszczadzki.strazgraniczna.pl>.

¹⁶Por. S. Serafin, B. Szmulik, *Organy ochrony prawnej RP*, Warszawa 2007, s. 304.

¹⁷Por. A. Banaszkiewicz, W. Bochenek, *Przeszłość i teraźniejszość Straży Granicznej*, Poznań 2011, s. 24 i n.; J. Majewski, *Straż Graniczna* [w:], *Instytucje bezpieczeństwa narodowego*, red. M. Paździor, B. Szmulik, Warszawa 2012, s. 202.

¹⁸Por. M. Ilnicki, *Służby graniczne w walce z terroryzmem. Polskie warunki ustrojowo-prawne*, Toruń 2011, s. 118; D. Magierek, *Rola Straży Granicznej w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski (1990 – 2004)*, Toruń 2011, s. 45 i n.

¹⁹Por. R. Sudoł, *Usytuowanie Straży Granicznej w prawie polskim* [w:], *Zadania administracji rządowej i organów samorządu terytorialnego w zakresie bezpieczeństwa państwa i porządku*

Zgodnie z „Ustawą o Straży Granicznej” (nazywanej dalej ustawą) Komendant Główny Straży Granicznej jest centralnym organem administracji rządowej podległym ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych (art. 3 ust. 1 ustawy)²⁰. Komendant Główny jest powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Zastępców Komendanta Głównego Straży Granicznej powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego (art. 3 ust. 2, 3 ustawy). Komendant Główny Straży Granicznej wykonuje swoje zadania przy pomocy podległego mu urzędu – Komendy Głównej Straży Granicznej (art. 5a ust. 1 ustawy). W skład Komendy Głównej Straży Granicznej wchodzi następujące komórki organizacyjne:

- Zarząd Graniczny – nadzoruje i koordynuje wykonywanie zadań przez terenowe organy Straży Granicznej,
- Zarząd do Spraw Cudzoziemców – zajmuje się sprawami pozostającymi w zakresie właściwości Komendanta Głównego Straży Granicznej, wynikającymi z umów międzynarodowych oraz prawa wspólnotowego Unii Europejskiej w obszarze polityki migracyjnej i azylowej,
- Zarząd Operacyjno-Śledczy – prowadzi między innymi czynności w celu rozpoznania i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym,
- Sztab Komendanta Głównego Straży Granicznej – przykładowo udziela Komendantowi Głównemu Straży Granicznej i jego zastępcom wsparcia w procesie decyzyjnym,
- Biuro Współpracy Międzynarodowej – koordynuje współpracę międzynarodową w Straży Granicznej,
- Biuro Kadr i Szkolenia – realizuje politykę kadrową i szkoleniową Komendanta Głównego Straży Granicznej,
- Biuro Prawne – wykonuje między innymi pomoc prawną na rzecz Komendanta Głównego Straży Granicznej,
- Biuro Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej – rozpoznaje, zapobiega i wykrywa zagrożenia godzące w wykonywanie ustawowych zadań Straży Granicznej,
- Inspektorat Nadzoru i Kontroli – przeprowadza między innymi kontrolę w jednostkach organizacyjnych Straży Granicznej,
- Biuro Finansów – między innymi prowadzi nadzór nad przedsięwzięciami budżetowymi i rozliczeniami finansowymi,
- Biuro Łączności i Informatyki – przykładowo organizuje i kieruje systemami i sieciami teleinformatycznymi, obserwacji technicznej oraz zasilania awaryjnego w celu zapewnienia sprawnej realizacji ustawowych zadań Straży,
- Biuro Techniki i Zaopatrzenia – między innymi współdziała z jednostkami organizacyjnymi Straży Granicznej w zakresie realizacji budowlanych zadań inwestycyjnych,
- Biuro Ochrony Informacji Niejawnych – zapewnia między innymi ochronę informacji niejawnych w Komendzie Głównej oraz ochronę fizyczną jej

publicznego, red. W. S. Kucharski, Lublin 2009, s. 36.

²⁰Zob. art. 3 ust. 1 ustawy w brzmieniu ustalonym przez art. 470 pkt 2 projektu ustawy o cudzoziemcach (druk nr 1526).

obiektów²¹.

Terenowymi organami Straży Granicznej są: komendanci oddziałów, placówek i dywizjonów Straży Granicznej. Komendanta oddziału powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Komendanta Głównego. Z kolei zastępców komendanta oddziału powołuje i odwołuje Komendant Główny na wniosek komendanta oddziału. Komendanta placówki i dywizjonu powołuje i odwołuje Komendant Główny na wniosek komendanta oddziału (por. art. 5 ust. 1, 2, 5 ustawy). Komendanci oddziałów, placówek i dywizjonów Straży Granicznej wykonują swoje zadania przy pomocy podległych im urzędów. Są to odpowiednio komendy oddziałów, placówek i dywizjonów (por. art. 5a ust. 2 ustawy).

W strukturze organizacyjnej Straży Granicznej oddziały stanowią podstawową, samodzielną jednostkę organizacyjną, sprawującą ochronę granicy państwowej na terenie jednego lub z reguły dwóch przygranicznych województw²². Oddziały Straży Granicznej są tworzone i znoszone w drodze rozporządzenia przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych (por. art. 6 ust. 1 ustawy). Z kolei placówki i dywizjony tworzy i znosi w drodze zarządzenia Komendant Główny Straży Granicznej, który określa również ich terytorialny zasięg działania (por. art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy). W świetle rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 24 marca 2011 r. w sprawie utworzenia oddziałów Straży Granicznej²³ wśród funkcjonujących obecnie oddziałów Straży Granicznej wymienić należy:

- Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Przemyśle, obejmujący swoją służbową działalnością województwo podkarpackie,
- Morski Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Gdańsku, obejmujący swoją służbową działalnością województwa: pomorskie, zachodniopomorskie, oraz wchodzące w skład województwa warmińsko-mazurskiego powiat elbląski, miasto na prawach powiatu Elbląg i z powiatu braniewskiego gminę Frombork, a także polskie obszary morskie określone w odrębnych przepisach²⁴,
- Nadbużański Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Chełmie, obejmujący województwo lubelskie i powiat łosicki wchodzący w skład województwa mazowieckiego,
- Nadodrzański Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Krośnie Odrzańskim, obejmujący swoją służbową działalnością województwa: dolnośląskie, lubuskie i wielkopolskie²⁵,

²¹<http://www.strazgraniczna.pl>.

²²Por. A. Wawrzuś, *op. cit.*, s. 90.

²³Dz.U. nr 69, poz. 370 ze zm.

²⁴Wskazany zasięg terytorialny działania Morskiego Oddziału Straży Granicznej zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 6 marca 2013 r. w sprawie zniesienia niektórych oddziałów Straży Granicznej oraz zmiany rozporządzenia w sprawie utworzenia oddziałów Straży Granicznej (Dz.U. 2013 r., poz. 342) obowiązuje od 16 października 2013 r.

²⁵Wskazany zasięg terytorialny działania Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej zgodnie z rozporządzeniem wymienionym w przypisie 22, obowiązuje od 16 listopada 2013 r. Jak wynika z § 6 wskazanego rozporządzenia, od 16 października 2013 r. do 15 listopada 2013 r., Nadodrzański Oddział obejmował województwa : lubuskie i wielkopolskie oraz wchodzące w skład województwa dolnośląskiego powiaty bolesławski i zgorzelecki.

- Nadwiślański oddział Straży Granicznej z siedzibą w Warszawie, obejmujący swoją służbową działalnością województwa: kujawsko-pomorskie, łódzkie, świętokrzyskie i mazowieckie z wyłączeniem powiatu łosickiego,
- Podlaski oddział Straży Granicznej z siedzibą w Białymstoku, obejmujący województwo podlaskie,
- Śląsko-Małopolski Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Raciborzu, obejmujący województwa: małopolskie, opolskie i śląskie²⁶,
- Warmińsko-Mazurski Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Kętrzynie, obejmujący swoją służbową działalnością województwo warmińsko-mazurskie z wyłączeniem: powiatu elbląskiego, miasta na prawach powiatu Elbląg, oraz powiatu braniewskiego gminy Frombork, a także morskich wód wewnętrznych Zalewu Wiślanego.

Warto podkreślić, że na mocy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 6 marca 2013 r. w sprawie zniesienia niektórych oddziałów Straży Granicznej oraz zmiany rozporządzenia w sprawie utworzenia oddziałów Straży Granicznej, zostają zniesione dwa oddziały Straży Granicznej: Sudecki Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Kłodzku (z dniem 16 listopada 2013 r.) oraz Karpacki Oddział Straży Granicznej z siedzibą w Nowym Sączu (z dniem 1 stycznia 2014 r.). Zniesienie wymienionych oddziałów jest następstwem trwającego procesu reorganizacji tej formacji, który wynika z konieczności dostosowania Straży Granicznej do wykonywania zadań państwa związanych z kontrolą ruchu granicznego, ochroną granicy zewnętrznej UE oraz zapobieganiem i przeciwdziałaniem nielegalnej migracji.

W literaturze przedmiotu przedstawiono propozycję wprowadzenia zdecydowanych zmian w funkcjonowaniu jednostek organizacyjnych Straży Granicznej, wykonujących zadania na granicach wewnętrznych. Zdaniem A. Maksimczuka, w celu usprawnienia i zmniejszenia kosztów ochrony porządku publicznego na obszarach przygranicznych i wewnątrz kraju należałoby na wzór niemieckiego systemu ochrony granic włączyć jednostki Straży Granicznej w struktury Komend Wojewódzkich Policji²⁷. Propozycja ta jest niewątpliwie warta rozważenia. Wydaje się, że za jej realizacją przemawiają przede wszystkim wymienione przez jej Autora korzyści. Na uwagę zasługuje także rozwiązanie przyjęte w *Założeniach wieloletniej koncepcji funkcjonowania Straży Granicznej na lata 2009 – 2015*²⁸. W procesie dostosowywania infrastruktury Straży Granicznej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do zadań formacji wykonywanych po przystąpieniu Polski do Strefy Schengen przewidziano możliwość wspólnego wykorzystywania infrastruktury z innymi służbami porządku publicznego m.in. Policją, Służbą Celną. Planowany kierunek przekształceń należy ocenić pozytywnie. Bez wątpienia pozwoli on na skuteczniejszą współpracę tych formacji w walce z szeroko rozumianą przestępczością graniczną.

W ramach struktury organizacyjnej Straży Granicznej wskazać również należy strzeżone ośrodki dla cudzoziemców, będące komórkami organizacyjnymi pięciu Komend

²⁶Wskazany zasięg terytorialny działania Śląsko-Małopolskiego Oddziału Straży Granicznej zgodnie z rozporządzeniem wymienionym w przypisie 22 będzie obowiązywał od 1 stycznia 2014 r.

²⁷A. Maksimczuk, *Granice państwowe, relacje z sąsiedztwem gospodarczym i wschodnie pogranicze Polski w dobie transformacji, integracji i globalizacji*, T. I, Białystok 2013, s. 281.

²⁸*Założenia wieloletniej koncepcji Straży Granicznej na lata 2009 – 2015*, <http://www.strazgraniczna.pl/>.

Oddziałów Straży Granicznej oraz jednej Placówki Straży Granicznej. Zostały one utworzone przez ministra spraw wewnętrznych i administracji, na podstawie art. 109 ust. 2 ustawy o cudzoziemcach z 13 czerwca 2003 r.²⁹. Ośrodkami tymi są:

- Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Białymstoku będący komórką organizacyjną Komendy Podlaskiego Oddziału Straży Granicznej³⁰,
- Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Kętrzynie, będący komórką organizacyjną Komendy Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej³¹,
- Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Przemyślu, będący komórką organizacyjną Komendy Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej³²,
- Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Białej Podlaskiej, będący komórką organizacyjną Placówki Straży Granicznej w Białej Podlaskiej³³,
- Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Lesznowoli, będący komórką organizacyjną Nadwiślańskiego Oddziału Straży Granicznej³⁴,
- Strzeżony Ośrodek dla Cudzoziemców w Krośnie Odrzańskim, będący komórką organizacyjną Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej³⁵.

Ponadto Straż Graniczna dysponuje aktualnie trzema ośrodkami szkoleniowymi zajmującymi się szkoleniem i przygotowywaniem pracowników oraz funkcjonariuszy Straży Granicznej do prawidłowego wykonywania powierzonych jej zadań. Należy wymienić następujące:

- Centralny Ośrodek Szkolenia Straży Granicznej im. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego w Koszalinie³⁶,
- Centrum Szkolenia Straży Granicznej im. Żołnierzy Korpusu Ochrony

²⁹Dz.U. 2011 r., nr 264, poz. 1573 t.j. Należy podkreślić, iż trwają prace legislacyjne nad projektem nowej ustawy o cudzoziemcach (druk nr 1526).

³⁰Ośrodek ten utworzony został rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 4 października 2007 r. w sprawie utworzenia strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Białymstoku (Dz.U. nr 197, poz. 1434).

³¹Ośrodek ten utworzony został rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 27 września 2007 r. w sprawie utworzenia strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Kętrzynie (Dz.U. nr 187, poz. 1338).

³²Ośrodek ten utworzony został rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 12 września 2007 r. w sprawie utworzenia strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Przemyślu (Dz.U. nr 181, poz. 1296).

³³Ośrodek ten utworzony został rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 12 września 2007 r. w sprawie utworzenia strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Białej Podlaskiej (Dz.U. nr 178, poz. 1262).

³⁴Ośrodek ten utworzony został rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 26 sierpnia 2004 r. w sprawie strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Lesznowoli (Dz.U. nr 190, poz. 1952).

³⁵Ośrodek ten utworzony został rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 9 grudnia 2008 r. w sprawie utworzenia strzeżonego ośrodka dla cudzoziemców w Krośnie Odrzańskim (Dz.U. nr 225, poz. 1500).

³⁶Ośrodek ten utworzony został zarządzeniem nr 28 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 18 września 2001 r. w sprawie utworzenia, organizacji i zakresu działania Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej im. Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego (Dz.Urz. KGSG 2001.6.20 ze zm.).

Pogranicza w Kętrzynie³⁷,

- Ośrodek Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu³⁸.

Tworzenie oraz znoszenie ośrodków szkoleniowych, określanie ich organizacji i zakresu działania, a także sprawowanie nadzoru nad tymi jednostkami powierzono Komendantowi Głównemu Straży Granicznej (zob. art.6 ust. 4, art. 3a pkt 5 ustawy).

Podstawowe zadania Straży Granicznej określono w ustawie (art. 1 ust. 2). Zadaniami powierzonymi tej organizacji, które należy wymienić w pierwszej kolejności, są: ochrona granicy państwowej oraz organizowanie i dokonywanie kontroli ruchu granicznego.

Ochrona granicy państwowej polega na przeciwdziałaniu jej bezprawnemu przekraczaniu przez osoby i środki transportu oraz przemieszczaniu towarów. Zadanie to jest realizowane poprzez tzw. działania graniczne podejmowane na odcinkach granicy między przejściami granicznymi, w przejściach granicznych, a także w strefie nadgranicznej. Wśród tych działań należy wymienić między innymi: działania patrolowe, obserwację, w tym z użyciem środków technicznych, pościgi, zasadzki, kontrolę osób i środków transportu na drogach dojazdowych do granicy³⁹.

Przekraczanie granicy państwowej odbywa się przez przeznaczone oraz otwarte dla ruchu granicznego przejścia graniczne. W ramach organizowania i dokonywania kontroli ruchu granicznego przeprowadza się czynności ustalania legalności przekraczania granicy państwowej przez osoby, środki transportu oraz towary oraz przeciwdziałania się przekraczaniu granicy wbrew przepisom. Należy nadmienić, że Straż Graniczna w zakresie ochrony granicy państwowej i kontroli ruchu granicznego jest obowiązana współdziałać z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej oraz organami ochrony granic innych państw.

W art. 470 projektu ustawy o cudzoziemcach, zmieniającego m.in. art. 1 ustawy, w grupie nowych zadań Straży Granicznej wymieniono także zapobieganie i przeciwdziałanie nielegalnej migracji. Realizacja tego zadania ma odbywać się przede wszystkim poprzez kontrolę przestrzegania przepisów dotyczących wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytu na tym terytorium, rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń migracyjnych, zwalczanie zagrożeń migracyjnych, w tym przestępczości związanej z nielegalną migracją.

Decyzję tą należy ocenić pozytywnie. Dotychczas, mimo że instytucja ta znajduje się w grupie podmiotów odpowiedzialnych za przeciwdziałanie nielegalnej migracji, brak jest stosownego zapisu w ustawie. Włączenie zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji do katalogu strategicznych, ustawowych zadań Straży Granicznej, wiąże się także z trwającym procesem realizacji *Założeń wieloletniej koncepcji funkcjonowania Straży Granicznej na lata 2009 – 2015*, zgodnie z którymi Straż Graniczna stanie się wiodącą służbą imigracyjną. Dokonując kontroli ruchu granicznego osób, towarów oraz środków transportu, formacja ta stanowi podstawową instytucję zwalczającą nielegalną

³⁷Ośrodek ten utworzony został zarządzeniem nr 13 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 27 lutego 2012 r. w sprawie utworzenia, organizacji i zakresu działania Centrum Szkolenia Straży Granicznej im. Żołnierzy Korpusu Ochrony Pogranicza (Dz.Urz. KGSG 2012.11 ze zm.).

³⁸Ośrodek ten utworzony został zarządzeniem nr 68 Komendanta Głównego Straży Granicznej z 30 września 2009 r. w sprawie utworzenia, organizacji i zakresu działania Ośrodka Szkoleń Specjalistycznych Straży Granicznej w Lubaniu (Dz.Urz. KGSG 2009.11.68 ze zm.).

³⁹<http://www.sm.strazgraniczna.pl>.

migrację⁴⁰.

Kolejnymi zadaniami Straży Granicznej wskazanymi w ustawie są:

- 1) wydawanie zezwoleń na przekraczanie granicy państwowej, w tym wiz,
- 2) rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w zakresie właściwości Straży Granicznej, a w szczególności:

- przestępstw i wykroczeń dotyczących zgodności przekraczania granicy państwowej z przepisami, związanych z jej oznakowaniem oraz dotyczących wiarygodności dokumentów uprawniających do przekraczania granicy państwowej,
- przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych wymienionych w art. 134 § 1 pkt 1 Kodeksu karnego skarbowego,
- przestępstw i wykroczeń pozostających w związku z przekraczaniem granicy państwowej lub przemieszczaniem przez granicę państwową towarów oraz wyrobów akcyzowych podlegających obowiązkowi oznaczania znakami akcyzy, a także przedmiotów określonych w przepisach o broni i amunicji, o materiałach wybuchowych, o ochronie dóbr kultury, o narodowym zasobie archiwalnym, o przeciwdziałaniu narkomanii oraz o ewidencji ludności i dowodach osobistych,
- przestępstw i wykroczeń określonych w „Ustawie z 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach” (Dz.U. 2006, nr 234, poz. 1694, ze zm.) oraz „Ustawie z 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej” (Dz.U. 2009, nr 189, poz. 1472, 2010, nr 81, poz. 531, oraz 2011, nr 73, poz. 390)⁴¹,
- przestępstw przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu oraz przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, pozostających w związku z wykonywaniem komunikacji lotniczej,
- przestępstw określonych w art. 228, 229 i 231 Kodeksu karnego, popełnionych przez pracowników Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych,
- przestępstw określonych w art. 229 Kodeksu karnego, popełnionych przez osoby niebędące funkcjonariuszami lub pracownikami Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych przez funkcjonariuszy lub pracowników Straży Granicznej,
- przestępstw określonych w art. 190, 222, 223 i 226 Kodeksu karnego skierowanych przeciwko funkcjonariuszom Straży Granicznej podczas lub w związku z pełnieniem obowiązków służbowych,
- przestępstw określonych w art. 264a Kodeksu karnego oraz art. 9 i art. 10 „Ustawy z 15 czerwca 2012 r. o skutkach powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom przebywającym wbrew przepisom na terytorium

⁴⁰Nielegalna migracja obok przemytu jest jednym z poważniejszych zagrożeń. Szerzej na ten temat: T. Franczyk, *Nielegalna migracja i przemyt ludzi*, Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej 2006, nr 3.

⁴¹Na marginesie prowadzonych rozważań należy wskazać wyrok SN z 15 marca 2012 r., III KK 363/11. W wyroku tym Sąd Najwyższy przyjął, że „art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej nie określa zamkniętego katalogu wykroczeń, co do których organ ten posiada uprawnienia do nałożenia mandatu karnego”, (Lex nr 115767).

Rzeczypospolitej Polskiej” (Dz.U. poz. 769).

Istotnym zadaniem przyznanym tej formacji jest zapewnienie bezpieczeństwa w komunikacji międzynarodowej i porządku publicznego w zasięgu terytorialnym przejścia granicznego, a w zakresie właściwości Straży Granicznej — także w strefie nadgranicznej. Jest to równoznaczne z uprawnieniem Straży Granicznej do kontroli osób oraz pojazdów. Charakter zadań związanych z bezpieczeństwem wiąże się także z obowiązkami w ramach ochrony państwa przed niekontrolowanym wwozem materiałów i substancji szkodliwych, także zwalczania przemytu materiałów niebezpiecznych. Straż Graniczna jest zobowiązana przeciwdziałać transportowaniu przez granice państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych, materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych⁴².

Do zadań Straży Granicznej należą także:

- 1) przeprowadzanie kontroli bezpieczeństwa:
 - w środkach transportu w komunikacji międzynarodowej,
 - w zasięgu terytorialnym drogowego, kolejowego, morskiego i rzeczno-
go przejścia granicznego,
 - w portach lotniczych na zasadach określonych w przepisach
dotyczących ochrony lotnictwa cywilnego,
- 2) zapewnienie bezpieczeństwa na pokładzie statków powietrznych wykonujących
przewóz lotniczy pasażerów,
- 3) ochrona szlaków komunikacyjnych o szczególnym znaczeniu międzynarodowym
przed przestępczością, której zwalczanie należy do właściwości Straży Granicznej,
- 4) prowadzenie czynności w celu rozpoznawania i przeciwdziałania zagrożeniom
terroryzmem,
- 5) osadzanie i utrzymywanie znaków granicznych na lądzie oraz sporządzanie,
aktualizacja i przechowywanie granicznej dokumentacji geodezyjnej i kartograficznej,
- 6) ochrona nienaruszalności znaków i urządzeń służących do ochrony granicy
państwowej,
- 7) gromadzenie i przetwarzanie informacji z zakresu ochrony granicy państwowej i
kontroli ruchu granicznego oraz udostępnianie ich właściwym organom państwowym,
- 8) nadzór nad eksploatacją polskich obszarów morskich oraz przestrzeganiem przez
statki przepisów obowiązujących na tych obszarach,
- 9) ochrona granicy państwowej w przestrzeni powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej
przez prowadzenie obserwacji statków powietrznych i obiektów latających,
przelatujących przez granicę państwową na małych wysokościach, oraz informowanie o
tych przelotach właściwych jednostek Sił Powietrznych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej
Polskiej,
- 10) zapobieganie transportowaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych
przepisów, przez granicę państwową odpadów, szkodliwych substancji chemicznych oraz
materiałów jądrowych i promieniotwórczych, a także zanieczyszczaniu wód granicznych,
- 11) zapobieganie przemieszczaniu, bez zezwolenia wymaganego w myśl odrębnych
przepisów, przez granicę państwową środków odurzających i substancji psychotropowych
oraz broni, amunicji i materiałów wybuchowych,
- 12) przeprowadzanie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców,

⁴²<http://www.sm.strazgraniczna.pl>.

prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom.

Ponadto Straż Graniczna prowadzi postępowania w sprawach rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw określonych w art. 228, 229 i 231 Kodeksu karnego, popełnionych przez funkcjonariuszy Straży Granicznej w związku z wykonywaniem czynności służbowych. Straż Graniczna realizuje również zadania wynikające z przepisów prawa Unii Europejskiej oraz umów i porozumień międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.

3. UWAGI KOŃCOWE

Wśród organów i instytucji państwowych, stojących na straży bezpieczeństwa narodowego, Straż Graniczna odgrywa szczególną rolę. Będąc formacją, której podstawową misją jest ochrona granicy państwa i Unii Europejskiej, musi ona bezpośrednio przeciwdziałać różnego rodzaju negatywnym zjawiskom. Wśród nich wymienić należy przede wszystkim nielegalną migrację podyktowaną czynnikami ekonomicznymi, czy też przestępczość przemytniczą związaną zasadniczo z przemytem pojazdów i towarów bez akcyzy. Katalog zadań powierzonych Straży Granicznej jest bardzo szeroki i zróżnicowany⁴³. Oznacza to konieczność profesjonalnego i wszechstronnego przygotowania jej funkcjonariuszy, co w praktyce umożliwia im prawidłowe wykonywanie obowiązków służbowych. Tylko skuteczna walka z zagrożeniami jakie niosą ze sobą między innymi te zjawiska, pozwoli uchronić przed nimi bezpieczeństwo państwa na wielu jego płaszczyznach.

Straż Graniczna jest systematycznie przekształcana od 2000 roku. Konieczność przeprowadzenia zmian (m.in. w zakresie infrastruktury) podyktowana była przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, a następnie do Układu z Schengen. W świetle *Założeń wieloletniej koncepcji funkcjonowania Straży Granicznej na lata 2009 – 2015*, formacja ta ma stać się nowoczesną, wyspecjalizowaną służbą graniczno-immigracyjną o charakterze policyjnym, odpowiedzialną za dokonywanie odpraw granicznych, ochronę granicy zewnętrznej Unii Europejskiej (Schengen)⁴⁴, zwalczającą przestępczość transgraniczną oraz przestępczość uwzględniającą udział cudzoziemców⁴⁵. Należy stwierdzić, że wszelkie dotychczas podejmowane działania, stanowiące realizację przyjętych założeń, zmierzają we właściwym kierunku. Funkcjonującą w obecnym kształcie Straż Graniczną należy uznać za formację na miarę XXI wieku, należycie przygotowaną do wypełniania powierzonych jej zadań.

⁴³Zaznaczyć należy, że zadania, do których wykonywania została powołana Straż Graniczna, określono nie tylko w ustawie o Straży Granicznej, ale i znajdziemy je także w innych ustawach. Obowiązek ich wykonywania wynika wprost z art. 1 ust. 2 pkt 14 ustawy.

⁴⁴Przystąpienie naszego kraju do Strefy Schengen wiązało się z całkowitym otwarciem granic, czyli zaniechano kontroli granicznej osób w przejściach granicznych mieszczących się na odcinkach granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej z Republiką Federalną Niemiec, Republiką Czeską, Republiką Słowacką i Republiką Litewską, będących wewnętrzną granicą Unii Europejskiej. Polska stała się jednak w większym stopniu odpowiedzialna za ochronę odcinków granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej z Federacją Rosyjską, Republiką Białorusi i Ukrainą, stanowiących granicę zewnętrzną Unii Europejskiej.

⁴⁵<http://www.bieszczadzki.strazgraniczna.pl>.

LITERATURA

- [1] <http://www.bieszczadzki.strazgraniczna.pl>.
- [2] <http://www.strazgraniczna.pl>.
- [3] Banaszkiewicz A., Bochenek W., *Przeszłość i teraźniejszość Straży Granicznej*, Poznań 2011
- [4] Franczyk T., *Pojęcie bezpieczeństwa i jego rozumienie*, Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej 2006, nr 4.
- [5] Franczyk T., *Nielegalna migracja i przemyt ludzi*, Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej 2006, nr 3.
- [6] Ilnicki M., *Służby graniczne w walce z terroryzmem. Polskie warunki ustrojowo-prawne*, Toruń 2011.
- [7] Korcz A., *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP*, www.adamkorcz.w.interia.pl/wewn.pdf, s. 12.
- [8] Korzeniowski L.F., *Podstawy nauk o bezpieczeństwie*, Warszawa 2012.
- [9] Magierek D., *Rola Straży Granicznej w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski (1990 – 2004)*, Toruń 2011,
- [10] Majewski J., *Straż Graniczna*, [w:] *Instytucje bezpieczeństwa narodowego*, red. M. Paździor, B. Szmulik, Warszawa 2012.
- [11] Maksimczuk A., *Granice państwowe, relacje z sąsiedztwem gospodarczym i wschodnie pogranicze Polski w dobie transformacji, integracji i globalizacji*, T. I, Białystok 2013.
- [12] Pyrkosz A., Tokarczyk D., *Pierwsze formacje graniczne Polski niepodległej*, Biuletyn Centralnego Ośrodka Szkolenia Straży Granicznej 2008, nr 2.
- [13] Serafin S., Szmulik B., *Organy ochrony prawnej RP*, Warszawa 2007.
- [14] *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, www.mon.gov.pl.
- [15] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 2007 r.*, www.mon.gov.pl.
- [16] Wawrzusiszyn A., *Wybrane problemy transgranicznego bezpieczeństwa Polski*, Warszawa 2012.
- [17] Sudoł R., *Usytuowanie Straży Granicznej w prawie polskim*, [w:] *Zadania administracji rządowej i organów samorządu terytorialnego w zakresie bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego*, red. W. S. Kucharski, Lublin 2009.
- [18] Zając J., *Bezpieczeństwo państwa*, [w:], *Bezpieczeństwo państwa. Wybrane problemy*, red. K. A. Wojtaszczyk, A. Materska-Sosnowska, Warszawa 2009.
- [19] Zubek J., *Doktryny bezpieczeństwa, Studium*, Warszawa 1991.

**BORDER GUARD AND ITS TASKS IN THE AREA OF NATIONAL SECURITY
PROTECTION OF THE REPUBLIC OF POLAND - SUBJECT OUTLINE**

The presented paper deals with Border Guard, being one of specialized unit involving in protection of national security. The first part of the paper outlines meaning of basic concepts such as security (usually identified as state of peace, lack of dangers) and state security (understood as capability of authorities and nation to protect their values). Origins of the Border Guard are then described, its organization and tasks. Purpose of the remarks on the

Border Guard origins is to show Border Protection Corps and Border Guard operating during II Republic and Border Protection Corps creation in 1945. Obstruction and elimination of border offenses were their main tasks, together with providing security and public order in the border area. The part of the paper dealing with organization of the Border Guard presents organizational structure, taking into account modifications followed from implementation of statements in *Assumptions on multiyear concept of Border Guard operation in the year 2009 – 2015*. Considerations concerning the tasks are focused on duties indicated in the law on Border Guard. Border Guard as a unit uniformly uniformed and armed, of police character, has been created primarily for protection of state border on land and sea, and for organization and supervision of border movement. Protection of the state border means elimination of unauthorized crossing by persons, transport vehicles and unauthorized movement of goods. In turn, supervision of border movement means verification of legality of state border crossings. These two tasks are the most important in the catalog of all duties of the Border Guard. Implementation of these tasks is the main mission of the formation, involving key duties for providing national security.

Keywords: border guard, national security, border guard tasks.

DOI:10.7862/rz.2013.hss.28

Tekst złożono w redakcji: maj 2013

Przyjęto do druku: listopad 2013